

EUROOPAN PARLAMENTTI

2009 - 2014

Istuntoasiakirja

A7-0297/2012

1.10.2012

MIETINTÖ

Euroopan oikeusasiamiehen vuosikertomuksesta 2011
(2012/2049(INI))

Vetoamusvaliokunta

Esittelijä: Erminia Mazzoni

SISÄLTÖ

	Sivu
EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS	3
PERUSTELUT	10
VALIOKUNNAN LOPULLISEN ÄÄNESTYKSEN TULOS.....	15

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

Euroopan oikeusasiamiehen vuosikertomuksesta 2011 (2012/2049(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Euroopan oikeusasiamiehen vuosikertomuksen 2011,
 - ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 24 artiklan 3 kohdan, 228 artiklan ja 298 artiklan,
 - ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 ja 43 artiklan,
 - ottaa huomioon 18. kesäkuuta 2008 antamansa päätöslauselman¹ Euroopan parlamentin päätöksen tekemiseksi oikeusasiamiehen ohjesäännöstä ja hänen tehtäviensä hoitamista koskevista yleisistä ehdoista 9 päivänä maaliskuuta 1994 tehdyn päätöksen 94/262/EHTY, EY, Euratom² muuttamisesta,
 - ottaa huomioon 15. maaliskuuta 2006 tehdyn Euroopan parlamentin ja Euroopan oikeusasiamiehen yhteistyötä koskevan puitesopimuksen, joka tuli voimaan 1. huhtikuuta 2006,
 - ottaa huomioon 1. tammikuuta 2009 annetut oikeusasiamiehen ohjesäännön täytäntöönpanosäännökset³,
 - ottaa huomioon aikaisemmat Euroopan oikeusasiamiehen toiminnasta antamansa päätöslauselmat,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 205 artiklan 2 kohdan toisen ja kolmannen virkkeen,
 - ottaa huomioon vetoamusvaliokunnan mietinnön (A7-0297/2012),
- A. ottaa huomioon, että oikeusasiamiehen vuosikertomus 2011 luovutettiin virallisesti Euroopan parlamentin puhemiehelle 22. toukokuuta 2012 ja että oikeusasiamies Nikiforos Diamandouros esitteli kertomuksen vetoamusvaliokunnalle Brysselissä 19. kesäkuuta 2012;
- B. ottaa huomioon, että SEUT-sopimuksen 24 artiklassa määrätään, että "jokainen unionin kansalainen voi kääntyä 228 artiklan mukaisesti asetettavan oikeusasiamiehen puoleen";
- C. ottaa huomioon, että SEUT-sopimuksen 228 artiklalla Euroopan oikeusasiamiehelle annetaan valtuudet ottaa vastaan kanteluja EU:n toimielinten, elinten ja laitosten

¹ EUVL C 286 E, 27.11.2009, s. 172.

² EYVL L 113, 4.5.1994, s. 15.

³ Hyväksytty 8. heinäkuuta 2002 ja muutettu 5. huhtikuuta 2004 ja 3. joulukuuta 2008 tehdyillä oikeusasiamiehen päätöksillä.

toiminnassa ilmenneistä epäkohdista, lukuun ottamatta Euroopan unionin tuomioistuimen toimintaa lainkäyttöelimenä;

- D. ottaa huomioon, että SEUT-sopimuksen 298 artiklan mukaan EU:n toimielimet, elimet ja laitokset "tukeutuvat tehtäviään hoitaessaan avoimeen, tehokkaaseen ja riippumattomaan eurooppalaiseen hallintoon" ja että samassa artiklassa annetaan mahdollisuus sisällyttää asetuksilla sekundaarioikeuteen tähän tarkoitukseen tarkoitettuja konkreettisia säännöksiä, joita voidaan soveltaa koko EU:n hallintoon;
- E. ottaa huomioon, että perusoikeuskirjan 41 artiklan mukaan "jokaisella on oikeus siihen, että unionin toimielimet ja laitokset käsittelevät hänen asiansa puolueettomasti, oikeudenmukaisesti ja kohtuullisessa ajassa";
- F. ottaa huomioon, että hallinnollisesta epäkohdasta ei ole kyse ainoastaan silloin, kun julkinen elin ei toimi sitä sitovan määräyksen tai periaatteen mukaisesti, ja korostaa, että hyvän hallintotavan periaatteiden nojalla edellytetään, että EU:n toimielimet ovat palveluhenkisiä ja varmistavat, että yleisöä kohdellaan asianmukaisesti ja siten, että se voi käyttää oikeuksiaan kaikilta osin;
- G. ottaa huomioon, että tämän määrittelyn perusteella hallinnolliset epäkohdat eivät rajoitu tapauksiin, joissa rikottu määräys tai periaate on oikeudellisesti sitova; ottaa huomioon, että hyvän hallintotavan periaatteet ulottuvat lainsäädäntöä pidemmälle, sillä niiden nojalla edellytetään, että EU:n toimielimet täyttävät oikeudelliset velvoitteensa ja ovat myös palveluhenkisiä ja että ne varmistavat, että yleisöä kohdellaan asianmukaisesti ja siten, että se voi käyttää oikeuksiaan kaikilta osin;
- H. ottaa huomioon, että vuonna 2011 oikeusasiamies otti vastaan 2510 kantelua (2667 vuonna 2010), käynnisti 396 tutkimusta (335 vuonna 2010) ja saattoi päätökseen 318 tutkimusta (326 vuonna 2010); ottaa huomioon, että oikeusasiamiehen vuonna 2011 käsittelemästä 2 544 kantelusta 698 (27 prosenttia) kuului hänen toimivaltaansa (744 vuonna 2010);
- I. ottaa huomioon, että 1321 vastaanotettua kantelua kuului jonkin Euroopan oikeusasiamiesten verkoston jäsenen toimivaltaan; ottaa huomioon, että verkosto koostuu kansallisista ja alueellisista oikeusasiamiehistä; ottaa huomioon, että parlamentin vetoamusvaliokunta on Euroopan oikeusasiamiesten verkoston täysivaltainen jäsen;
- J. ottaa huomioon, että oikeusasiamies siirsi 59 kantelua vetoamusvaliokunnan käsiteltäväksi vuonna 2011; ottaa huomioon, että 147 kantelua saatettiin komission käsiteltäväksi ja 591 saatettiin muiden toimielinten ja elinten, kuten SOLVITin ja Sinun Eurooppasi -neuvonnan sekä erikoisalan oikeusasiamiesten tai jäsenvaltioiden muiden valituselinten käsiteltäväksi;
- K. ottaa huomioon, että lähes 61 prosenttia vuonna 2011 vastaanotetuista kanteluista jätettiin internetin kautta; ottaa huomioon, että yli puolet (53 prosenttia) internetin kautta jätetyistä kanteluista vastaanotettiin oikeusasiamiehen verkkosivustolla olevan sähköisen kantelulomakkeen välityksellä;

- L. panee merkille, että oikeusasiamiehen interaktiivinen opas on ollut oikeusasiamiehen verkkosivustolla käytettävissä tammikuusta 2009, ja toteaa, että tietopyyntöjen määrän huomattava väheneminen viime vuosien aikana on osoitus oppaan saavuttamasta suosiosta;
- M. ottaa huomioon, että oikeusasiamiehen toimivaltaan kuulumattomien valitusten määrä laski 1846:een vuonna 2011, mikä on alhaisin kirjattu taso sitten vuoden 2003;
- N. ottaa huomioon, että saksalaiset ja espanjalaiset ovat perinteisesti jättäneet eniten kanteluita; ottaa huomioon, että vuonna 2011 Espanja siirtyi kärkisijalle ja sitä seurasivat järjestyksessä Saksa, Puola ja Belgia; ottaa huomioon, että asukaslukuun suhteutettuna eniten kanteluita on kuitenkin saatu Luxemburgista, Kyproksesta, Maltasta ja Sloveniasta;
- O. ottaa huomioon, että oikeusasiamies käynnisti 396 tutkimusta, joista 382 perustui kanteluihin, ja käynnisti omasta aloitteestaan 14 tutkimusta; ottaa huomioon, että vuonna 2011 käynnistettyjen tutkimusten määrä oli suurempi kuin koskaan aikaisemmin;
- P. ottaa huomioon, että suurin osa tutkimuksista koski komissiota (231) ja seuraavaksi EPSOa (42); ottaa huomioon, että parlamenttia koskevien käynnistettyjen tutkimusten määrä laski yli puolella verrattuna vuoteen 2010; ottaa huomioon, että neuvostoa koskevien tutkimusten määrä nousi kolmanneksella;
- Q. ottaa huomioon, että oikeusasiamies päätti 318 tutkimusta vuonna 2011; ottaa huomioon, että suurin osa näistä tutkimuksista (66 prosenttia) päätettiin vuoden kuluessa ja kolmasosa niistä kolmen kuukauden kuluessa; ottaa huomioon, että tutkimusten kesto oli keskimäärin 10 kuukautta;
- R. ottaa huomioon, että 64 tapauksessa oikeusasiamies ei havainnut hallinnollisia epäkohtia; ottaa huomioon, että se, että hallinnollisia epäkohtia ei löydy, ei ole kielteinen lopputulos, sillä kantelun tekijät voivat hyötyä kyseiseltä toimielimeltä saamastaan kattavasta selvityksestä ja lopputulos on todiste siitä, että toimielin on toiminut hyvän hallintotavan periaatteiden mukaisesti;
- S. ottaa huomioon, että 84:ssä loppuun käsitellyssä tapauksessa saavutettiin myönteinen lopputulos asianomaisen toimielimen hyväksytyä sovintoratkaisun tai asian ratkaisemisen; ottaa huomioon, että oikeusasiamies pyrkii mahdollisuuksien mukaan saamaan aikaan sovintoratkaisun; toteaa, että EU:n toimielinten yhteistyö on sovintoratkaisun saavuttamisen kannalta tärkeää;
- T. ottaa huomioon, että 47 tapauksessa oikeusasiamies havaitsi hallinnollisia epäkohtia ja 13 tapauksessa, joissa hallinnollisia epäkohtia havaittiin, asianomainen toimielin hyväksyi joko kokonaan tai osittain suositusluonnoksen;
- U. ottaa huomioon, että 35 tutkimusta päättyi kriittiseen huomautukseen ja 39 päätettiin lisähuomautuksiin, joilla pyrittiin auttamaan asianomaisia toimielimiä parantamaan kyseessä olevien toimielinten hallinnon laatua;
- V. ottaa huomioon, että oikeusasiamies julkaisee vuosittain havaintonsa kriittisten huomautusten ja lisähuomautusten seurauksena toteutetuista toimista;

- W. ottaa huomioon, että kriittisten huomautusten ja lisähuomautusten johdosta toteutettujen jatkotoimien yleinen osuus oli 78 prosenttia vuonna 2010; ottaa huomioon, että lisähuomautusten johdosta toteutetut toimet olivat tyydyttäviä 95 prosentissa tapauksista, kun taas kriittisten huomautusten johdosta toteutettujen toimien osuus oli huomattavasti alhaisempi eli 68 prosenttia;
- X. ottaa huomioon, että vuonna 2011 oikeusasiamies julkaisi 25 suositusluonnosta ja päätti 13 tutkimusta, kun asianomainen toimielin oli hyväksynyt suositusluonnoksen joko kokonaan tai osittain;
- Y. Vuonna 2011 oikeusasiamies ei antanut parlamentille yhtään erityiskertomusta.
- Z. ottaa huomioon, että oikeusasiamiehen talousarvio on Euroopan unionin talousarviossa itsenäinen pääluokka, joka jakautuu kolmeen osastoon: ensimmäinen osasto koskee palkkioita, korvauksia ja muita henkilöstöön liittyviä menoja, toinen kattaa kiinteistöt, irtaimen omaisuuden, laitteet ja sekalaiset käyttömenot ja kolmas koskee toimielimen suorittamista yleisistä tehtävistä aiheutuneita menoja;
1. hyväksyy Euroopan oikeusasiamiehen antaman vuoden 2011 vuosikertomuksen;
 2. panee merkille, että vuonna 2011 oikeusasiamies auttoi yli 22 000 kansalaista, joista 2510 oli tehnyt kantelun, 1284 pyysi tietoa ja 18 274 sai opastusta oikeusasiamiehen verkkosivustolla olevan interaktiivisen oppaan kautta;
 3. panee merkille, että kuluneina vuosina oikeusasiamiehen käsiteltäväksi jätettyjen ja etenkin tämän toimivaltaan kuulumattomien kanteluiden kokonaismäärä on vähentynyt asteittain; seuraa mielenkiinnolla tätä kehitystä arvioidakseen, onko kanteluiden määrän vähentymisen ja interaktiivisen oppaan käyttöönoton välillä suora yhteys;
 4. panee merkille, että yli 65 prosentissa oikeusasiamiehen käsittelemistä tapauksista oikeusasiamiehellä oli mahdollisuus käynnistää tutkimus tai saattaa kantelu toimivaltaisen elimen kuten Euroopan oikeusasiamiesten verkoston, johon myös Euroopan parlamentin vetoamusvaliokunta kuuluu, komission tai toisen kanteluja käsittelevän elimen (esim. SOLVITin) käsiteltäväksi; panee merkille, että vetoamusvaliokunta vastaanotti oikeusasiamieheltä 59 kantelua vuonna 2011;
 5. huomauttaa, että oikeusasiamiehen tutkimien ja tapahtuneeksi epäiltyjen hallinnollisten epäkohtien päätyypit vuonna 2011 koskivat laillisuutta (28 prosenttia tutkimuksista), tietopyyntöjä (16,2 prosenttia), oikeudenmukaisuutta (13,6 prosenttia), päätöksenteon perusteita ja valitusmahdollisuuksia (8,1 prosenttia), päätöksenteon järkeviä määräaikoja (7,3 prosenttia), pyyntöjä yleisön mahdollisuuksista tutustua asiakirjoihin (7,1 prosenttia), syrjimättömyyskieltoa (86,8 prosenttia) sekä velvollisuutta vastata kirjeisiin yleisön kielellä ja toimivaltaisen virkamiehen ilmoittamista (5,8 prosenttia);
 6. panee merkille, että suurin osa oikeusasiamiehen käynnistämistä tutkimuksista vuonna 2011 koski komissiota (231) ja toiseksi EPSOa (42); toteaa, että komissio on toimielin, jonka päätökset vaikuttavat suoraan kansalaisiin, minkä vuoksi onkin loogista, että kantelut kohdistuvat ensisijaisesti sen toimintaan;

7. pitää myönteisenä, että oikeusasiamiehen käynnistämien parlamenttia koskevien tutkimusten määrä on vähentynyt puolella verrattuna vuoteen 2010; panee merkille, että oikeusasiamies käynnisti kolmanneksen aikaisempaa enemmän Euroopan unionin neuvostoa koskevia tutkimuksia;
8. panee merkille, että vuonna 2011 oikeusasiamies muutti menettelyjään tehdäkseen niistä kansalaisystävällisempiä ja otti käyttöön uuden tutkimustyyppin eli "selventävän tutkimuksen", mikä mahdollistaa sen, että kantelun esittäjä voi selventää kanteluaan, jos oikeusasiamies ei ole ensi silmäyksellä vakuuttunut, että perusteluja on riittävästi, jotta toimielintä voitaisiin pyytää esittämään kantansa tapaukseen;
9. huomauttaa, että oikeusasiamies pyytää kantelijoita aktiivisesti esittämään huomautuksia, jos he eivät ole tyytyväisiä toimielimen vastaukseen, ja toteaa, että aikaisemmin, toisin kuin nyt, kantelun esittäjien oli tehtävä uusi kantelu, mikäli he eivät olleet tyytyväisiä saamansa vastauksen sisältöön;
10. pitää myönteisenä sitä, että uuden linjauksen johdosta oikeusasiamies on päättänyt vähemmän tapauksia "toimielimen itse sopimina tapauksina" ja sen sijaan päättänyt enemmän tapauksia toteamalla, ettei hallinnollista epäkohtaa esiinny tai ettei lisätutkimuksiin ole perusteita;
11. toteaa, että oikeusasiamies myös muutti toimivaltaansa kuulumattomien kanteluiden käsittelyä, minkä johdosta oikeusasiamiehen toimiston rekisteristä vastaava yksikkö käsittelee ne nyt ja varmistaa, että kantelijoille ilmoitetaan mahdollisimman pian, mikäli oikeusasiamies ei voi käsitellä heidän kanteluitaan ja minkä tahon puoleen heidän olisi käännyttävä;
12. huomauttaa, että erityisessä vuonna 2011 toteutetussa kansalaisten oikeuksia ja EU:n hallinnon toimintaa koskevassa Eurobarometri-tutkimuksessa¹ osoitettiin, että kansalaiset arvostavat suuresti oikeuttaan kannella Euroopan oikeusasiamiehelle ja että tätä oikeutta tärkeämpänä he pitävät ainoastaan oikeutta liikkua ja oleskella vapaasti unionin alueella ja oikeutta hyvään hallintoon;
13. antaa oikeusasiamiehelle tunnustusta kansalaisille EU-asioissa neuvoo-antavan kirjasen "Problems with the EU? Who can help you" julkaisemisesta, sillä siihen sisältyy kattavaa tietoa ongelmanratkaisujärjestelmistä, joita kansalaiset voivat hyödyntää, jos he kohtaavat EU:hun liittyviä ongelmia, sekä siitä, että kirjanen on saatavilla myös äänikirjana ja isokirjoitusversiona;
14. korostaa, että niiden kantelujen määrä, jotka todella kuuluvat oikeusasiamiehen toimialaan, säilyi huolimatta viime vuosina saavutetusta edistyksestä vuonna 2011 jälleen kerran suhteellisen pienenä (27 prosenttia) ja että kansalaisille olisi siksi tiedotettava laajemmin ja ennakoivammin oikeusasiamiehen vastuualueesta ja että tämä olisi tehtävä tiiviissä yhteistyössä kansallisten ja alueellisten oikeusasiamiesten, parlamentin ja komission kanssa;

1

<http://www.ombudsman.europa.eu/en/press/statistics.faces><http://www.ombudsman.europa.eu/fi/press/statistics.faces>
ces;jsessionid=674DC41C0501305189090EEF1315DD07

15. yhtyy oikeusasiamiehen näkemykseen siitä, että yksinkertaisella ja ytimekkäällä julkilausumalla, joka koskee perusarvoja, jotka EU:n virkamiesten on otettava käyttöönsä huomioon, voitaisiin tehokkaasti lisätä kansalaisten luottamusta EU:n virkamieskuntaan ja sen palvelemaan EU:n toimielimiin;
16. tukee oikeusasiamiehen näkemystä, jonka mukaan toimielin, jonka toimintakäytänteisiin palvelukulttuuri on sisällytetty, ei näe kanteluita uhkana vaan mahdollisuutena viestiä tehokkaammin ja korjata mahdolliset virheet ja ottaa niistä oppia tulevaisuuden varalle;
17. toteaa, että perusoikeuskirja sisältää oikeuden hyvään hallintoon yhtenä unionin kansalaisten perusoikeuksista (41 artikla);
18. ottaa huomioon, että Euroopan parlamentti hyväksyi 6. syyskuuta 2001 antamassaan päätöslauselmassa¹ hyvää hallintotapaa koskevat eurooppalaiset toimintasäännöt, ja kehottaa kaikkia Euroopan unionin toimielimiä, elimiä, laitoksia ja virastoja toimimaan näiden sääntöjen mukaisesti;
19. pitää myönteisinä oikeusasiamiehen jatkuvia ja rakentavia pyrkimyksiä luoda muun muassa asiaa koskevien julkaisujen avulla paremmat edellytykset Euroopan unionin yleisiä hallintomenettelyjä koskevan asetuksen laatimiselle; korostaa, että tällainen laki, jolla olisi säädettävä kaiken suoran EU-hallinnon menettelytakuista ja laatua koskevista vähimmäisvaatimuksista, voisi perustua SEUT-sopimuksen 298 artiklaan ja että lakia laadittaessa olisi kuultava tarkasti oikeusasiamiestä;
20. yhtyy oikeusasiamiehen näkemykseen, jonka mukaan hyvän hallintotavan periaatteet ulottuvat pidemmälle kuin lainsäädäntö, ja pyytää EU:n toimielimiä, elimiä, laitoksia ja virastoja täyttämään oikeudelliset velvoitteensa ja olemaan palveluhenkisiä sekä varmistamaan, että yleisöä kohdellaan asianmukaisesti ja siten, että se voi nauttia oikeuksistaan kaikilta osin;
21. antaa oikeusasiamiehelle tunnustusta kanteluja koskevan oppaan "The European Ombudsman's Guide to complaints" julkaisemisesta ja jakamisesta EU:n toimielinten, elinten, laitosten ja virastojen henkilöstölle, minkä tavoitteena on kannustaa EU:n hallintoa parantamaan toimintaansa syventämällä sitoumustaan kansalaisille suunnatun palvelukulttuurin periaatteisiin;
22. pitää myönteisenä oikeusasiamiehen tekemää yhteistyötä Euroopan oikeusasiamiesten verkoston kanssa, ja kehottaa suuntaamaan yhteistyötä muun muassa eurooppalaisen kansalaisaloitteen tunnetuksi tekemiseen uutena välineenä, jonka avulla kansalaiset voivat suoraan osallistua EU-säädösten laatimiseen, ja varmistamaan, ettei tämä väline ole teknisiltä vaatimuksiltaan liian monimutkainen kansalaisten käyttöön;
23. toteaa, että Euroopan oikeusasiamiesten verkoston kahdeksas kansallinen seminaari pidettiin Kööpenhaminassa lokakuussa 2011; palauttaa mieliin, että sen vetoisuusvaliokunta on verkoston täysivaltainen jäsen ja että valiokunta oli edustettuna seminaarissa; palauttaa mieliin, että seminaarin yhteydessä verkoston jäsenet sopivat

¹ EYVL C 72 E, 21.3.2002, s. 331.

etsivänsä keinoja, joiden avulla Euroopan kansalaisten tietoja heille kuuluvista oikeuksista voisi lisätä;

24. palauttaa mieliin, että seminaarissa oikeusasiamies esitti EU:n virkamiehille suunnattuja julkisen palvelun periaatteita koskevan tekstiluonnoksen, jossa hän määritteli viisi tällaista periaatetta: sitoutuminen EU:hun ja sen kansalaisiin, rehellisyys, puolueettomuus, muiden kunnioittaminen ja avoimuus; huomauttaa, että oikeusasiamies järjesti julkisen kuulemisen näistä periaatteista ja että tekstin lopullinen versio julkaistiin 19. kesäkuuta 2012;
25. panee tyytyväisenä merkille, että oikeusasiamies on kertomuksen käsittämän ajanjakson aikana käyttänyt toimivaltaansa aktiivisesti ja tasapainoisesti sekä kriittisessä vuorovaikutuksessa ja tiiviissä yhteistyössä muiden EU-elinten kanssa;
26. vaatii oikeusasiamiestä varmistamaan myös vastedes voimavarojen parhaan mahdollisen käytön, välttämään henkilöstön tarpeettomia päällekkäisyyksiä ja tekemään yhteistyötä muiden nykyisten EU:n toimielinten kanssa, jotta voidaan varmistaa tehokkuussäästö EU:n talousarvioon;
27. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman ja vetoamusvaliokunnan mietinnön neuvostolle, komissiolle, Euroopan oikeusasiamiehelle, jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille ja niiden oikeusasiamiehille tai vastaaville toimivaltaisille elimille.

PERUSTELUT

Euroopan oikeusasiamies esitteli vuosikertomuksensa 2011 Euroopan parlamentin puhemiehelle Martin Schulzille 22. toukokuuta 2012. Toukokuun 19. päivänä 2012 hän esitteli kertomuksensa suhteista hänen toimistoonsa vastaavan parlamentin vetoamusvaliokunnan kokouksessa.

SEUT-sopimuksen 228 artikla on Euroopan oikeusasiamiehen toimivallan oikeusperustana, ja sen perusteella oikeusasiamiehellä on valtuudet ottaa vastaan kanteluja unionin toimielinten, elinten ja laitosten toiminnassa ilmenneistä epäkohdista, lukuun ottamatta Euroopan unionin tuomioistuimentoimintaa lainkäyttöelimenä.

Oikeudesta kannella Euroopan oikeusasiamiehelle on säädetty SEUT-sopimuksen 24 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 43 artiklassa. Lissabonin sopimuksen tultua voimaan oikeusasiamiehen toimivalta laajeni käsittämään mahdolliset hallinnolliset epäkohdat yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) puitteissa, yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (YTPP) mukaan lukien.

Jäsenvaltioiden viranomaisia koskevat kantelut eivät kuulu Euroopan oikeusasiamiehen toimivaltaan, vaikka ne koskisivat EU:n lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvia asioita. Monet tällaiset kantelut kuuluvat Euroopan oikeusasiameisten verkoston kansallisten ja alueellisten oikeusasiameisten toimivaltaan. Vetoamusvaliokunta on verkoston täysivaltainen jäsen.

Euroopan parlamentti hyväksyi 6. syyskuuta 2001 hyvää hallintotapaa koskevat eurooppalaiset toimintasäännöt, joita EU:n toimielinten, niiden hallintojen ja virkamiesten olisi noudatettava suhteissaan yleisöön. Toimintasäännöissä otetaan huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön sisältyvä eurooppalainen hallinto-oikeus ja tukeudutaan kansallisiin lainsäädäntöihin.

Toimielinten kohdalla tämä merkitsee oikeusvaltioperiaatteen, hyvän hallintotavan periaatteiden ja perusoikeuksien kunnioittamista. Perusoikeuskirja sisältää oikeuden hyvään hallintoon yhtenä unionin kansalaisten perusoikeuksista (41 artikla). Perusoikeuskirja on EU:n toimielinten hallintoja, elimiä, laitoksia ja virastoja sitova.

Oikeusasiamiehen hallinnolliselle epäkohdalle antama määritelmä, jonka Euroopan parlamentti ja Euroopan komissio ovat hyväksyneet, on seuraava: "kun julkinen elin ei toimi sitä sitovan määräyksen tai periaatteen mukaisesti, on kyse hallinnollisesta epäkohdasta".

Tämä määritelmä ei kuitenkaan rajoita hallinnollisia epäkohtia tapauksiin, joissa rikottu määräys tai periaate on sitova. Hyvän hallintotavan periaatteet ulottuvat pidemmälle kuin lainsäädäntö, ja niissä edellytetään EU:n toimielinten täyttävät oikeudelliset velvoitteensa, olevan palveluhenkisiä sekä varmistavan, että yleisöä kohdellaan asianmukaisesti ja siten, että se voi nauttia oikeuksistaan kaikilta osin;

Näin ollen vaikka oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluva laitton toiminta merkitsee aina hallinnollista epäkohtaa, hallinnolliseen epäkohtaan ei välttämättä aina liity lainvastaisuutta.

Oikeusasiamiehen havainto hallinnollisesta epäkohdasta ei siis välttämättä tarkoita, että kyseessä olisi lainvastainen käytös.

Oikeusasiamies kuitenkin katsoo, etteivät Euroopan parlamentin toimet herätä huolta mahdollisista hallinnollisista epäkohdista. Parlamentin valiokuntien, kuten vetoamusvaliokunnan, päätöksiä koskevat kantelut eivät siksi kuulu oikeusasiamiehen toimivaltaan.

Kantelut ja tutkimukset

Oikeusasiamies sai vuonna 2011 yhteensä 2 510 kantelua, vuonna 2010 niitä oli ollut 2 667. 2 544 käsitellystä kantelusta 698 (27 prosenttia) kuului oikeusasiamiehen toimivaltaan.

Lähes 61 prosenttia vuonna 2011 vastaanotetuista kanteluista jätettiin internetin kautta. Huomattava osuus sähköisesti välitetyistä kanteluista saatiin oikeusasiamiehen verkkosivustolla olevan sähköisen kantelulomakkeen välityksellä;

Tietopyyntöjen määrän huomattava väheneminen (1 000 vuonna 2010, 1 850 vuonna 2009, 4 300 vuonna 2008 ja 4100 vuonna 2007) viime vuosien aikana on osoitus oikeusasiamiehen verkkosivustolla olevan oppaan saavuttamasta suosiosta. Se mahdollistaa sen, että osapuolet voivat saada tietoa pyyntöä jättämättä.

Oikeusasiamies käynnisti kantelujen perusteella 382 tutkimusta ja omasta aloitteestaan 14 lisätutkimusta (vastaavat määrät vuonna 2010 olivat 323 ja 12).

Oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvien kantelujen määrä on tasaisesti lisääntynyt viimeisten yhdeksän vuoden aikana. Vuoden 2003 pohjalukemista (603) määrä nousi 930 kanteluun vuonna 2004. Vuosina 2005–2008 niitä oli keskimäärin 800–900, minkä jälkeen määrä on hieman laskenut.

Oikeusasiamiehen toimivaltaan kuulumattomien kantelujen määrä laski 1 846:een vuonna 2011, mikä on alhaisin vuoden 2003 jälkeen kirjattu lukumäärä. Oikeusasiamies pyrkii jatkuvasti vähentämään toimivaltuuksiinsa kuulumattomien kantelujen määrää. Tähän tavoitteeseen hän pyrkii antamalla selkeää tietoa siitä, millaisten asioiden ratkaisemiseksi oikeusasiamies voi toimia ja millaisten asioiden ratkaisemiseen hänellä ei ole toimivaltuuksia, sekä ohjaamalla kantelijat oikean tahon puoleen.

Oikeusasiamies siirsi 609 tapauksessa kantelun jollekin Euroopan oikeusasiamiesten verkoston jäsenen käsiteltäväksi tai neuvoi kantelijaa ottamaan yhteyttä johonkuhun verkoston jäseneseen. Lisäksi 550 kantelua siirrettiin kansallisen tai alueellisen oikeusasiamiehen tai vastaavan elimen käsiteltäväksi ja 59 kantelua siirrettiin Euroopan parlamentin vetoamusvaliokunnalle.

Joissakin tapauksissa oikeusasiamies saattaa katsoa asianmukaiseksi siirtää kantelun komissiolle, SOLVITille tai Sinun Eurooppasi -neuvonnalle. SOLVIT on komission perustama verkosto, jonka tehtävänä on auttaa ihmisiä, jotka kohtaavat ongelmia pyrkiessään käyttämään oikeuksiaan unionin sisämarkkinoilla. Sinun Eurooppasi -neuvonta on toinen komission perustama EU:n laajuinen verkosto, jonka tehtävänä on auttaa ja neuvoa kansalaisia kysymyksissä, jotka koskevat elämistä, työskentelyä ja matkustamista EU:ssa.

Vuonna 2011 147 kantelua saatettiin komission käsiteltäväksi ja 591 muiden toimielinten ja elinten, kuten SOLVITin ja Sinun Eurooppasi -neuvonnan sekä erikoisalan oikeusasiamiesten tai jäsenvaltioiden muiden valituselinten käsiteltäväksi. Kaikista oikeusasiamiehen vuonna 2011 käsittelemistä tapauksista yli 51 prosentissa tapauksista hän joko neuvoi kantelun esittäjää tai siirsi tapauksen toisalle käsiteltäväksi.

Vuonna 2011 oikeusasiamies muutti menettelyjään tehdäkseen niistä kansalaisystävällisempiä. Tämä selittää, miksi tutkimuksia käynnistettiin enemmän kuin vuonna 2010 ja miksi oikeusasiamieheltä kului keskimäärin enemmän aikaa saattaa tutkimukset päätökseen vuonna 2011. Tämä muutos merkitsi myös sitä, että oikeusasiamies päätti harvempia tapauksia "toimielimen itse sopimina tapauksina" kuin vuonna 2010 ja saattoi useampia tapauksia päätökseen todeten, "ettei lisätutkimuksiin ole perusteita".

Oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvista 698 tapauksesta 198 tapausta ei täyttänyt tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, ja 118 tapauksessa oikeusasiamies ei löytänyt perusteita tutkimuksen käynnistämiseen, vaikka tapaukset muuten täyttivätkin tutkittavaksi otettavan edellytykset.

Suurin osa oikeusasiamiehen vuonna 2011 käynnistämistä tutkimuksista koski komissiota (58 prosenttia). Koska komissio on toimielin, jonka päätökset vaikuttavat suoraan kansalaisiin, on loogista, että kantelut kohdistuvat ensisijaisesti sen toimintaan; Euroopan henkilöstövalintatoimistoa (EPSO) koskevia tutkimuksia oli toiseksi eniten eli 42 (35 vuonna 2010).

Oikeusasiamiehen Euroopan parlamenttia koskevien tutkimusten määrä väheni yli puolella verrattuna vuoteen 2010. Sen sijaan oikeusasiamies käynnisti kuluneina vuosina kolmanneksen enemmän Euroopan unionin neuvostoa koskevia tutkimuksia, samalla kun Euroopan unionin tuomioistuinta koskevien tutkimusten määrä pysyi ennallaan. Kolmeakymmentäviittä muuta EU:n toimielintä, elintä, laitosta ja virastoa koskevia tutkimuksia oli lisäksi 101.

Oikeusasiamiehen tutkittavaksi ottamien ja tapahtuneeksi epäiltyjen hallinnollisten epäkohtien päätyypit koskivat laillisuutta (28 prosenttia tutkimuksista), tietopyyntöjä (16,2 prosenttia), oikeudenmukaisuutta (13,6 prosenttia), päätöksenteon perusteiden ja valitusmahdollisuuksien ilmoittamista (8,1 prosenttia), päätöksenteon järkeviä määräaikoja (7,3 prosenttia), pyyntöjä yleisön mahdollisuuksista tutustua asiakirjoihin (7,1 prosenttia), syrjimättömyyskieltoa (6,8 prosenttia) sekä kirjeisiin vastaamista yleisön kielellä ja toimivaltaisen virkamiehen ilmoittamista (5,8 prosenttia);

Vuonna 2011 oikeusasiamies päätti 318 tutkimusta: 310 niistä käynnistettiin kantelujen perusteella ja kahdeksan oikeusasiamiehen omasta aloitteesta. Tutkimuksiin johtaneista kanteluista 82 prosenttia (253) oli yksittäisten kansalaisten jättämiä, kun taas yritysten, yhdistysten ja muiden oikeushenkilöiden jättämien kanteluiden osuus oli 18 prosenttia (57).

Suurin osa (66 prosenttia) oikeusasiamiehen vuonna 2011 päättämistä tutkimuksista saatiin päätökseen vuoden kuluessa. Kolmannes (36 prosenttia) saatettiin päätökseen kolmen kuukauden kuluessa. Yli 80 prosenttia oikeusasiamiehen tutkimuksista päätettiin 18 kuukauden kuluessa. Keskimäärin tutkimukset kestivät 10 kuukautta (yhdeksän kuukautta vuonna 2010);

Vuonna 2011 oikeusasiamies päätti 64 tapausta, joissa hän ei havainnut hallinnollisia epäkohtia. Se, että hallinnollisia epäkohtia ei löydy ei ole välttämättä kantelun tekijän kannalta kielteinen lopputulos, sillä tämä hyötyy kyseiseltä toimielimeltä saamastaan kattavasta selvityksestä, jossa toimielin selvittää, miten se on toiminut. Kantelija saa itselleen myös oikeusasiamiehen laatiman riippumattoman selvityksen asiasta. Tällainen lopputulos on samalla myös todiste siitä, että toimielin on toiminut hyvän hallintotavan periaatteiden mukaisesti.

Vaikka oikeusasiamies ei löydä hallinnollisia epäkohtia tai toteaa, ettei tutkimuksen jatkamiseen ole perusteita, hän saattaa silti esittää lisähuomautuksen, mikäli hän kiinnittää huomiota mahdollisuuden kohentaa toimielimen hallinnon laatua. Lisähuomautusta ei pidä käsittää asianomaista toimielintä vastaan kohdistuvaksi kritiikiksi. Sen pyrkimyksenä on pikemminkin neuvoa toimielintä siinä, miten se voi parantaa tiettyä käytäntöä, jotta se voi kohentaa kansalaisille tarjoamansa palvelun laatua. Vuonna 2011 oikeusasiamies antoi lisähuomautuksen 39 tapauksessa.

Vuoden 2011 aikana 84 tapauksessa toimielin, joko ratkaisi asian tai sovintoratkaisu saatiin aikaiseksi. EU:n toimielinten keskinäinen yhteistyö on erittäin tärkeää tällaisten lopputulosten saavuttamiseksi, sillä niiden avulla toimielinten ja kansalaisten suhteet lujittuvat, ja tällä tavalla voidaan myös välttää kalliit ja aikaa vievät oikeudenkäynnit.

Mikäli sovintoratkaisua ei saada aikaiseksi, oikeusasiamies joko päättää tapauksen käsittelyn antamalla asianomaiselle toimielimelle kriittisen huomautuksen tai laatimalla suositusluonnoksen. Tavallisesti oikeusasiamies antaa kriittisen huomautuksen, jos a) asianomainen toimielin ei enää kykene poistamaan hallinnollista epäkohtaa b) hallinnollisella epäkohdalla ei ole yleistä vaikutusta ja c) oikeusasiamiehen seurantatoimet eivät vaikuta tarpeellisilta. Oikeusasiamies myös antaa kriittisen huomautuksen, mikäli hän katsoo, että suositusluonnoksesta ei ole hyötyä, jos toimielin ei ota vastaan suositusluonnosta tai jos hän katsoo, ettei ole tarkoituksenmukaista antaa erityiskertomusta Euroopan parlamentille.

Kriittinen huomautus on kantelun tekijälle vahvistus siitä, että hänen kantelunsa on perusteltu. Siinä myös ilmoitetaan asianomaiselle toimielimelle, millä tavoin se on toiminut väärin, jotta se voi välttää samankaltaiset hallinnolliset epäkohdat tulevaisuudessa.

Jos toimielin voi poistaa hallinnollisen epäkohdan tai hallinnollinen epäkohta on erityisen vakava tai sillä on yleistä vaikutusta, oikeusasiamies tavallisesti laatii suositusluonnoksen. Oikeusasiamiehen ohjesäännön 3 artiklan 6 kohdan mukaan toimielimen on lähetettävä yksityiskohtainen lausunto kolmen kuukauden kuluessa.

Vuoden 2011 aikana oikeusasiamies laatii 25 suositusluonnosta. Oikeusasiamies päätti 13 tapausta vuoden aikana, jolloin toimielin hyväksyi lausuntoluonnoksen joko kokonaan tai osittain. Oikeusasiamies päätti kahdeksan tapausta kriittisin huomautuksin.

Mikäli toimielin ei kykene vastaamaan tyydyttävästi suositusluonnokseen, oikeusasiamies saattaa lähettää erityiskertomuksen Euroopan parlamentille. Erityiskertomukseen voi sisältyä suosituksia. Euroopan parlamentille osoitettu erityiskertomus on viimeinen toimenpide, jonka oikeusasiamies voi toteuttaa tapauksen käsittelyssä. Oikeusasiamies ei toimittanut Euroopan parlamentille erityiskertomuksia vuonna 2011.

Tutkimusten tärkeimpiä aiheita vuonna 2011 olivat:

- avoimuus, julkinen saatavuus ja henkilötiedot;
- komissio sopimusten valvojana;
- tarjouspyyntöjen ja rahoituksen myöntäminen;
- sopimusten täytäntöönpano;
- hallinto ja henkilöstösäännöt;
- kilpailut ja valintamenettelyt.

Euroopan oikeusasiamies tekee tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioissa toimivien tahojen kanssa. Tämä yhteistyö tapahtuu Euroopan oikeusasiamiesten verkoston puitteissa. Verkosto käsittää yli 90 laitosta 32:ssa Euroopan maassa. Siihen kuuluu kansallisia ja paikallisia oikeusasiamiehiä sekä Euroopan unionin jäsenvaltioiden, EU:n ehdokasvaltioiden ja muiden Euroopan talousalueeseen ja/tai Schengen-alueeseen kuuluvien maiden vastaavia elimiä. Lisäksi Euroopan oikeusasiamies ja Euroopan parlamentin vetoamusvaliokunta kuuluvat siihen.

Verkosto järjestää kansallisille ja alueellisille oikeusasiamiehille tarkoitettuja seminaareja kahden vuoden välein. Euroopan oikeusasiamies ja Tanskan oikeusasiamies järjestivät yhdessä verkoston kahdeksannen seminaarin, jossa käsiteltiin lainsäädäntöä, politiikkaa ja oikeusasiamiesten roolia Lissabonin sopimuksen tultua voimaan (8th National Seminar of the Network on "Law, politics, and ombudsmen in the Lisbon era"). Seminaari järjestettiin Kööpenhaminassa 20.–22. lokakuuta 2011. Margrete Augen (Verts/ALE) osallistui seminaariin vetoamusvaliokunnan edustajana.

VALIOKUNNAN LOPULLISEN ÄÄNESTYKSEN TULOS

Hyväksytty (pvä)	19.9.2012
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 19 -: 0 0: 1
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Sonia Alfano, Margrete Auken, Elena Băsescu, Victor Boștinaru, Michael Cashman, Ágnes Hankiss, Roger Helmer, Peter Jahr, Lena Kolarska-Bobińska, Miguel Angel Martínez Martínez, Erminia Mazzoni, Judith A. Merkies, Chrysoula Paliadeli, Nikolaos Salavrakos, Jarosław Leszek Wałęsa, Rainer Wieland
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Agustín Díaz de Mera García Consuegra, Phil Prendergast, Angelika Werthmann
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (187 art. 2 kohta)	Elisabeth Köstinger